

Z

VON

Leto III.

List 4.

NA DUNAJI 15. FEBRUARJA 1877.

P B S A V I N I.

T

am na nebu, tam na tvojem nebu
Jasno solnce se mi je kazálo;
Videl nisem sivega oblaka,
Videl solnce sem, ki je sijalo.

Oh Savina,
Oh šumeča ti Savina!

4.

Siv oblak mi solnce je zagernil;
Kamenje po bregu je ležalo,
In valovje je ob skale bilo,
Stare, mahovite stene pralo,

Oh Savina,
Oh šumeča ti Savina!

5.

Nocoj sta pripihala burja in sneg
Čez polje, čez hribe zelene;
In belo prevlekla sta berdo in breg,
In z ledom potoke studéne.

Za rano pa bode se črni gavrán
S pogorja sneženega dvignil;
Premeril bo urno široko raván,
Čez gore bo bliskoma švignil.

Vsa zemlja pod njim in nad njim vse nebó,
Vse zorno se bo lesketalo,
In solnce rumeno, oh solnce zlató,
Bo jasno za njim posijálo.

Ven stopim pod lipo, pod staro drevó,
Ter gledal za njim bom v višave;
Bom gledal, kakó bo premérjal nebó,
In hribe, doline, dobrave.

Poletel bo tja čez posavsko poljé,
Čez breg, čez šumečo Savino:
Pozdravil mi bode domače goré,
Pozdravil mi vso domovino.

Baptista.

LEPA VIDA.

Roman, spisal Josip Jurčič.

(Dalje.)

ŠESTO POGLAVJE.

Štiri leta poprej bile so tu na kraškem posestvu, na Basnigójevini, čisto druge skerbi za lepo Vido, nego danes, ko jo je prišel njen mož iskat, a je prestrašen ní našel.

Tačas je bila ona še deklica sedemnajstletna, ravno verha dorasla in razevela, razposajena, nemirna, vesela, tresonoga, vriščeča — hoj! — dekletce, kakor mlado žebe ognjevita, nagla kakor strela, in lahkih misli takó, kakor iskrih očí in nestanovitna pri delu. Delala je namreč vse in ničesa, bila je povsod in nikjer. V vinogradu, ko so kopali, vzela je mlada Vidka prvi delavki motiko iz rok in kopala je s tako naglostjo in pridnostjo, da je drugi s potom v obrazu niso mogli dohajati. Ali že čez kake pólu ure je Vida vergla motiko ob tla, poskočila navzdol in vse popustivši pevajoč koračila na travnik, kjer so se konji pasli, ter jim je nagajala ali kruhovih drobtin dajala: nekoliko časa namreč, dokler ji ní na misel prišlo, da danes ní mladim máčicam, ki so visoko gori na sénu na svet prišle, še nič mleka nesla, tedaj je treba, da berzo sopiha zopet proti domu. In hajdi po sokolovje urno navzgor!

Oče in mati sta jo pri taih prilikah rada karala in grajala. Ali ker jima je bila Vida edinica, imela sta jo prerada, vzgojila sta jo bila le z mehko in ljubezensko prizanesljivostjo; zatorej ní vselej mnogo pazila na to, kaj mamika karajo, ali za kaj oče sè staro glavo majó. Na taka karanja je imela različne odgovore. Časi se jima je nasmijala izpod lás ljubo izza ušes po lici zmeršenih, zasuknila se na peti in — pij! — že je bila izginila za oglom. Drugekrati je obadva stara pošteno sama okarala in je zmagala, večkrat pa je skočila mamici na vrat, ter ji s poljubi usta zamašila, ali pa hudega očko prijela za obe rami in ga glasno smeje se zasuknila, kakor da bi hotela plesati z njim, takó, da je stari le še na pólu jezen, a že na pol zadovoljen dejal: „Ali mi pojdeš stráni, sème tí, sémensko!“ Časi pa, kader je karana Vida videla, da je stvar resna, umolknila je tudi in umaknila se, a potem se je na njenem vedenji dva dni poznalo, da ní pozabila. Poleg vsega tega pa je deklica svoje roditelje jako rada imela in, kar nekaj pomenja, berači so jo daleč okolo po Krasu hvalili, da je deklica „dobrih rok;“ a tudi Basnigójeva velika družina hlapcev in dekel ní bila zlogóčna o njej, da si so nekateri, zlasti mlajši, mogli pritoževati se, da je njihovo uhó že čulo in čutilo drobno pa dovolj težko njeno ročico.

Taka je bila Vida tedaj štiri leta prej.

In tačas je bila Vida nek dan hudo pokarana, najprej jo je

mati, potem pa še bolj oče, in sicer takó, da enkrat zopet ní bila šala. Ona pa je bila prevérjena, da se ji krivica godi, zato se je skrila za poslednji hišni ogel in tam sedela na solnci, ter na ležeči kladi celo jokati začela — od jeze in samousmiljenja. Poslednji čut je, slišali smo, posebno pri prenežno in ljubeznjivo vzgojenih otrocih udomačen.

„Kaj ti pa je, Vida?“ vpraša nekedo. Ona glavico dvigne in vidi Antona Samoroda pred seboj. Vsa zarudi, ker ní ji bilo prav, da jo je ta mož videl jokajočo.

„Kaj te briga!“ odgovori mu dekle, podpre glavico z eno roko in spodnjo ustnico malo naprej pomoli, kar ji je pa kaj lepo pristalo.

„No, meni, staremu svojemu prijatelju bi pa vendar smela tožiti, kaj ti je“, reče on, nič užaljen, nategne svoj vedno resni obraz na legak smeh in brez okolišev prisede k nji na klado.

„Pusti me in pojdi, kamor si mislil“, reče ona vedno bolj jezna, kar je pa Antona vedno bolj veselilo.

„Povej mi, zakaj si jokala, potlej pojdem; drugače ostanem tu“, reče on smeje se. Bil je sosed in najboljši znanec tu v hiši, smel je tako siten biti iz dobre volje.

„Pojdi!“ reče ona serdito in zamahne po strani z roko.

„Hoj, deklica, tepla me pa menda vendar ne bodeš?“ smeje se on.

„Precej, če ne greš!“

On se zasmee, a v tistem trenutku mu močno lopne njena dlan po obrazu, po ustih in po nosu.

Ne vem, kakó je tó, ali je bil udarec res težji, nego se more od nežne, drobne, dekliške ročice pričakovati, ali pa je bilo oblično predgorje velikana Samoroda ta dan nekako mečje, — nekoliko kapelj kervi udari Antonu iz nosa.

Ko deklica to vidi, obledi in strepetá, oklene se vélicega svojega soséda z eno rokó okolo vratú in reče z nepopisno nežnim in skerblijvim glasom: „Ne, ne, ne, ne!“

„Dobro znaš“, reče on brisoč se.

„Jaz te nisem...“ dahne ona boječe, in njena usta pridejo takó blizo njegovému zagorelemu licu, da so ga mehki njeni laski gladili po obrazu.

„Ne tí: sam sem se“, reče on pol šaljivo, pol očitajoč.

„Jaz nisem mislila takó“, govori ona s prosečim glasom. Kri se mu je bila takó že precej ustavila.

„Ne bodi hud“, prosi deklica dalje, še vedno nedolžno sestersko rokó okolo njegovega mogočnega vratú deržeč.

„Če me enkrat poljubiš“, reče on zopet smehljaje se.

„Hočem, če ne...če nikomur ne poveš.“

„Da si me poljubila?“

„Da sem te udarila, ne materi, ne očetu, ne...“

„Nikomur, no...“

Dekle vstane na pol, prepogne se čez njegovó koleno in ga poljubi; v tem hipu jo on objame in stisne k sebi za trenotje, da

ji verne poljub, a potem izpustivši jo poleg sebe, obderži njeno ročico v svoji velikanski roci, česar mu ona ne brani, ter reče nekako v zadregi, zarudel in na pol tiho:

„No, zdaj mi pa morda poveš, zakaj si prej jokala?“

„Zato, ker me vedno zmerjajo.“

„Kedó?“

„Vsi, mati, oče...vsak, kedór nima družega dela, pa se ob mene huduje“, reče ona zopet zlovoljna in glasna.

Tedaj meniš, da se jim posebno prijetno delo zdí, tebe karati, tí ubožica?“

„No! Zdaj misliš še tí začeti!“ reče ona in ga ljuto pogleda sè svojimi velicimi očmi.

„Nočem ne“, odgovori on, „a zakaj bi mi ne povedala, kaj ti je bilo? Glej, zdaj ti precej lahko svetujem, kakó narédi, da te ne bodo več karali. — Omóži se!“

„Kam?“ vpraša ona brezmiseljno.

„K nam“, reče Anton pol šaljivo, pol resno, a vendar mu obraz zopet malo od rudečice zatemní.

„K vam? doli na Samorodovino?“

„Da! Ali ní prijetneje, nego tú pri vas.“

„Povsód je prijetneje, nego pri nas.“

„No, bodi moja žena in potem je vse tvoje, kar je moje in domov sim lahko prideš, kader te bo volja“, reče Anton in želja, hipoma v njem vstala, da bi on, že štiridesetletnjak, dobil to krasno deklico za ženo, razvnela mu je govor in odvzela mu ono neumno moževsko sramežljivost, ki junake pred slabotno žensko izpreminja v strahopetce.

Čudno, deklici je stvar bila po volji! Doma tu ji ní bilo več po volji. Želela je proč, drugam, kamor bodi...In kar je bilo s početka na polu šala, postala je prava, pravecata resnica.

Samorod je že čez nekoliko dni stopil k očetu Basnigoju in prosil lepo Vido za ženo, rekoč iznenadenemu stareu, da imá od deklice že besedo zagotovljeno.

Oče Basnigoj je Antona Samoroda močno spoštoval zaradi njegovega moštva; premoženja je imel tudi dosti; bil je iz čestitega doma in roda; in celo župnik, ki je tudi Basnigojevino obiskaval in ki ni nikedar zastonj dajal dobrega sveta, bil je Antonu brat. Kedó bi bil mogel vertavostnemu dekletcu biti boljši váruh, nego Anton? Če je bil že bolj priletan in vdovec, no, ona ga hoče, in čudno je, da je še tolikanj pametna, da ne sanjari takó, kakor navadno neumna mladóst.

To so bili razlogi starega Basnigoja.

Njegóva žena se je sicer čudom čudila, ko je zvedela za to snubitvev, celó odgovarjala je nekoliko, ali uvaževala je vendar tudi moževe razloge. „Naj bi bilo v božjem imenu, ali vendar premisli, če ti je prav“, rekla je Vidi.

Vida je najnapervo izbežala in ní hotela o tem govoriti. Drugič

je pa rekla: „Ne, kar nalašč ga bodem vzela, samó, da me ne boste vsak dan karali; veste mati?“ Takó je dejála Vida in se po redno smijala.

„I dete, še gledalo bodeš enkrat, kader me ne bode že več in prosilo bodeš Boga, da bi me imelo, ko bi te tudi karala“, reče stara mati s pol jokajočim glasom in užaljena se oberne v stran.

„No, no, no!“ vsklikne Vida. „Le neumni ne bodite“. Rekši to neuljudnost z ljubim smehom, zgrabi mamico in se zasukne po svoje plesoč trikrat okolo braneče se roditeljice, potem pa iz veže skoči na polje.

Štiri tedne po tem je bilo svatovanje. Pekli so pod milim nebom eelega vola, popili so mnogo sodov vina, skladanice pogač pojeli in Stóklasek, Samorodov ovčji pastir, bil je tačas takó pijan, da je bil izgrešil ljubega Boga in da je mački botra rekel.

(Dalje prih.)

ρ PROPADU NRAVNOSTI ZA RIMSKIH CESARJEV.

Spisal Fr. Wiesthaler.

(Dalje.)

O Poppaeji Sabini nam pripoveduje Tacitus (Annal. XIII. 45. in 46.), da je vsakemu moškemu poželenju ustrezala, ako ji je le kaj dobička prinašalo. Njen mož Otho pa je vedno krasoto svoje žene Neronu hvalisal, da bi ga za njo vnel in takó svoj upliv pri cesarji ukrepil, ako bi oba eno in isto ženo imela. Pervo se mu res posreči, a v drugem se je bil mož zmotil. Kajti vzemši mu soprogo, pošlje ga Nero iz Rima kot cesarskega namestnika v Luzitanijo (na Portugalsko). Makro, mogočni minister Tiberijev, izpodbuja svojo lastno soprogo na prešestovanje z mladim Kaligulo, cesarjevim naslednikom, da bi si po tem potu svojo veljavnost tudi za njegove vlade ohranil (Tac. Annal. VI. 45.).

Ali zadosti o tem! Ne zameri mi bralec, da sem tako dolgo žalil tvoje čute z gnjusnimi rečmi! Videč v duhu, da z nevoljo obračaš svoje oči od tega dela moje slike, hočem zdaj tvojo pozornost na drugo stran obrniti, ki te bode morda sè svojim velikolepjem bolj mikala, to je: na potratnost pri sijajnih gledaliških igrah, za katere je Rimljanstvo zlasti v tej dobi neizrečeno vneto.

Izvira so one gerškega. Tam so stregle dvojnemu namenu: bile so v zabavo in narodno omikanje. Ne takó v Rimu; ondi je ljudstvo sè samo zabavo zadovoljno. Ker so rimske čutnice veliko bolj tope, kakor rahločutnih Gerkov, naravno je, da so se morale gledališke predstave dokaj preustrojiti in razširiti, ako so hotele ugajati takemu občinstvu, katerega je najbolj mikala kri, posebno človeška.

V Rimu razpadajo one v dramatične igrokaze, pantomimične predstave, vozniške izkuse in slednjič v zverinske in gladijatorske boje. Zadnji se vé, da niso mogli rimskega značaja, ki je bil že sam ob sebi terdoserčen in po tolikih vojskah odurel, nikakor blažiti, pač pa so ga morali še bolj podivjačiti. Že za republike bilo je navadno, da se odličniši Rimljanje, ki hrepené po višjih časteh, ljudstvu s potratnimi igrami prikupujejo. Opazivši, da je ta reč rimskemu občinstvu jako po volji, poprimejo se je precej nekoliko premožni bahači, da kažejo svetu svoja bogastva, nekoliko pa tudi drugi deržavljeni, hoteč svojo slavo, katero so si s kervjo premaganih inozemskih sovražnikov pridobili, poveličati še s prelivanjem kervi na domači zemlji. Tako je dal že Fulvius Nobilior po srečno končani vojski z Etolei Rimljanom igre, na katere so njemu na čast v Rim došli prvi umetniki gerške zemlje. H krati so razveseljevali takrat Rimljane v prvič veči gladijatorski boji in lov na leve in parde. Ta vzgled posname precej Scipio Asiaticus; premagavši kralja Antiocha napravi Rimljanom 10 dni trajajoče igre, uboge azijske deržave pa so mu morale založiti troške. S káko vnetostjo govoré še le pisatelji o igrah, s katerimi je Pompejus v svojem drugem konzulatu Rimljane razveselil. Razen dramatičnih predstav namreč so se celih 5 dní dvakrat na dan veršili zverinski boji, v katerih je bilo pomorjenih 500 levov; zadnji dan pošlje konzul celo slone v boj, prikazen, ki je bila v Rimu do tedaj popolnem nova.

Če je pa bila potratnost v tem oziru že za republike tolika, koliko večá mora biti za cesarjev, ki imajo denarja še v veči obilosti, kakor republikanski veljaki! H krati postanejo ti kervavi prizori takó priljubljeni, da jih na zadnje brezposleno ljudstvo celo hoče od svojih vladarjev. „Panem et circenses!“ (Juven. Sat. X. 80.) Te besede zapopadajo v sebi vse, kar ono od njih pričakuje. Ustrezaje tej narodni želji dosežejo cesarji dvojen namen: prvič, kratkočasijo samí sebe, drugič pa si rimsko ljudstvo zá se pridobé, ter takó ovirajo, da nezbudi brezposlenost in nezadovoljnost z njihovim trinoštvom v ljudstvu káke možáte misli, katera bi jim utegnila biti nadležna. Kaj čuda, če se jih slednjič v tej zadevi neka nepopisna strastnost poprime! Pri dramatičnih in pantomimičnih predstavah je v tej dobi lepa, bliščeča oprava poglavitna reč; na besede in na dejanje se le malo ali celo nič ne gleda. Za gladijatorske in zverinske boje pa jemljó največ hudodelnike, kristijane in divje zverine. Bojujejo se ali gladijatorji med seboj, ali zver sè zverjo, ali pa ljudje (bestiarii) sè zverinami. Dio (LIX. 13.) nam popisuje néko svečanost, katero je Kaligula na čast rojstnemu dnevnu svoje sestre Drusille osnoval. Njen kip vlečejo za voz vpreženi sloni v cirkus, kjer se dva dni gledališke predstave veršé. Prvi dan usmertijo po viteških bojih 500 medvedov, drugi dan pa se 500 afrikanskih zverin med seboj kolje. Ob enem morajo rokoborci na mnogih krajih mesta ljudstvo razveseljevati in kratkočasiti, katero na zadnje cesar pogosti in bogato obdari. Ko isti cesar Augustovo svetišče posvečuje, na-

pravi velikanske vozniške izkuse in zverinske boje, v katerih pogine 400 medvedov in ravno toliko afrikanskih živali (Dio LIX. 7.).

Za cesarja Klaudija se morajo pri neki priložnosti veljblodi s konji bojevati, verhu tega se verši poskušno dirjanje v 12 tekih, na zadnje pa zverinski boji, v katerih pogine 300 medvedov in 300 afrikanskih zveri (Dio LX. 7.). Enako mesarsko klanje v cirku gleda ljudstvo za Nerona. Možje na konjih streljajo s puščami na bika. Neronova telesna straža pokonča sama ta dan 400 medvedov in 300 levov (Dio LXI. 9.). Po neki predstavi dá Nero morsko vodo v amfiteater napeljati, po kateri plavajo ribe in druge morske živali: potem se predstavlja pomorska bitev med Atenjani in Perzijani, in ko je ta končana, dá cesar vodo zopet odpraviti in tla posušiti; na to nastopijo peš cela kerdela borilcev, ki se strašno med seboj mesarijo (Dio LXI. 9.). Silna ta strast za javne igre rodi pri cesarjih précej drugo, še bolj zaničljivo. Oni se izpozabijo na zadnje takó, da se jamejo celo sami stermečemu ljudstvu na javnih odrih v raznih umetnijah kazati in ne le po Rimu, ampak po vsej Italiji, še Gerško osrečujejo sè svojo umišljeno umetnostjo. A to še ní dovolj! Misleč, da je sramota za nje menjša, ako njih ne zadeva samih, iščejo si družnikov, ter silijo može iz najboljših stanov na takó malo častna početja. Kaligula n. pr. je za gledišče takó strastno vnet, da nahajamo v njegovem spremsvu vedno igralcev, imenoma slovéčega tragéda Apella. Njih z vsem, kar je za njihovo umétnost potrebno, obilno preskerbuje, ter s tem sam neizmérne vsote trati, pa tudi konzule in pretorje k temu priganja takó, da se vsak dan kaj igra, kar doslej ni bilo v navadi. Sè začetka v gledišči le posluša in gléda, ter temu umetniku svoje dopadanje, drugemu svojo nezadovoljnost kaže. S časom pa jame sam z njimi tekmati in nastópi za vozotaja, gladijatorja, celo za igralca v žaloigrah (Dio LX. 5.). Rávnó takó sili druge Rimljane, da nastopijo za gladijatorje (Dio LIX. 10.). Tudi za Klaudija se morajo vsaj v prvi dobi njegóve vlade vitezi in plemenite dame občinstvu na javnih odrih kazati (Dio LX. 7.). Nero pa je omenjena cesarja še prekósil. Ne zmené se za cesarsko svojo čast nastópa javno kot vozotaj, poje in dela pred ljudstvom na citre, kaže se mu v móških in ženskih ulogah, vpiše se v ceh igralcev na citre, zapelje ubožne potomce slavnih rodóvin, da se za denar posvetijo gledišču. Pri neki svečanosti nastópi med drugimi tekmeči tudi sam na predodru za deklamatorja. Po končani deklamaciji ga ljudstvo kričè prosi, naj mu tudi drugih umetnosti svojih ne priderzuje. Berž stopi na glediški oder in začne na citre delati. Ko preneha, pričakuje, zbrano ljudstvo kot igralce pozdravlja, s pripognenim kolenom in prihlinjeno boječnostjo izrek razsojevalcev, ki mu je bil se vé da, kakor vselej, ugoden (Tac. Annal. XV. 33.). Ko si dá prvič svojo brado ostríči, ustanovi nji na čast igre, pri katerih morajo sodelováti vsi stanóvi brez izjeme, celo plemenite dame, ako se mu nočejo zamériti. Te igre iz latinskih in gerških igrokazov so se posebno po nespodobnih pesmih in nesramnem vedenji

odlikovale. Pri tej priložnosti pleše nekedaj neka plemenita, bogata, 80 let stara gospa, Aelia Catella, na javnem odru (Dio LXI. 19.). Pri drugi potratni predstavi, katero je bil na čast svoji ubiti materi osnoval, spravi na zadnjo galerijo slona, ki mora od tod po razpetih verveh na oder tekati, noseč na herbtu nekega rimskega viteza (Dio LXI. 17.). Sploh ponižuje ta cesar plemstvo takó, da se ne kažejo v gledišči samo vitezi, ampak tudi možjé senatorskega stanú v raznih umetnijah: ta v zboru, oni v veselo- ali žaloiгри, nekateri v petji in igranji na citre, zopet drugi v jahanji in streljanji na divje zverine, ali pa v gladijatorskih bojih. V tem časi morajo Rimljanje potomce starih, najslavniših rodovin na javnih odrih kot diletante gledati v strokah, katere so prej le sužnji in ljudje najnižjih stanov gojili. Danes nastópi kak Furius ali Fabius, jutri kak Valerius ali Porcius, sami vnuki takih mož, ki so bili za republike čast in slavo rimskega iména z junaškimi deli povzdigovali (Dio LXI. 17.). Da pa bi se vsakokrat ploskalo, da bi mu kaj v uhó donélo, ustanovi si Nero društvo, „Augustani“ zvano, katero je imelo nalogo, cesarja povsod spremljati in mu pri vsakem javnem nastópu ploskati. Za to pa ga bogato z denarjem in častmi obdaruje (Tac. Annal. XV. 14. in 15.). Ko mu postane slednjič celo velikansko rimsko mesto za izverševanje njegovih brezumnosti pretesno, napoti se, spremljan od svojih „klakérjev“, v druge kraje, da bi si tudi na tujem v gostnih igrah umetniške slave pridobil. V Neapoli nastopi za pevca pred neizmérnim številom ljudstva, katero je, kakor je lahko uméti, k takó redki in čudni predstavi kar vrélo. Od tod se napoti na Gerško, obhodi ondi vsa mésta, ter jih sè svojo mnogostransko izurjenostjo razveseljuje. Le Atén in Sparte se izogne, prvih radi pravljice o boginjah maščevanja, druge pa zaradi strogih Likurgovih postav (Dio LXIII. 14.). Pri olimpijskih igrah pade nekedaj z voza in toliko, da ga niso povozili. A vendar je bil kot zmagalec venčan in nesramen dovolj, venec zmage tudi prejeti. Toliko je bilo v onem času na Gerškem hinavstvo in lizunstvo! Vernivši se v Rim prinese seboj 1808 zmagovalnih vencev! Takó je vidélo tedanje človeštvo gospodarja vesoljnega zemljekroga po svetu potovati za virtuoza na citre, za igraleca v visokem koturnu, za vozotaja v kočijaški opravi. Káka ironija, káko žalostno znamenje časa!

Če pa cesarskega „Pavlihe“ sámega ní sram, takó omadeževati vladarsko veličanstvo, kedó bi neomikanemu ljudstvu zaménil, ako ima nad tem veliko veselje? Vselej v gledišče brezštevilna množica privrè in gnječa postane v časih tolika, da se mnogokak človek zađuši, ali pa pohodi. Boječ se, da bi pozneje ne dobili več prostora, čakajo nekateri noč in dan v gledišči naznanjene predstave, ter se s tem pogostoma smertne bolezni nahodijo. Le majheno je število takih mož, ki ne zahajajo v gledišče, ker se jim cesarska ničemurnost gnjusí, ker jih serce boli, da imajo za vladarja napuhnene glumača. Raji se najhujših nevarnosti ne izognejo, cesarji namreč posebno plemstvu jako zamerijo, ako jih ní v gledišče. Kaligula na-

pové pri neki slovénosti, da bi ne imel nihče izgovora, sodnijske praznike in ustavi vse navadno žalovanje, le da je gledišče dobro obiskano, kajti vselej je razkačen, ako ní (Dio LIX. 7.). Nero občinstvo v gledišče sili, in nastavi ondi ljudi, ki mu imajo paziti in poročati, katerega iz med odličnih Rimljanov má; kaki so obrazi poslušalcev: občudujejo-li ga, ali se mu posmehujejo. Gorjé mu, kedor ne pride, ali pa med predstavo odide!

Ko Vespazijan, pozneje cesar, nekedaj v gledišči zaspí, zdrami ga osvobojenec Phoebus sè surovimi besedami in zatoži, in glej! le na prošnje svojih prijateljev unese zatoženec glavo pred Neronovo jezo (Tac. Annal. XVI. 5.). Nekateri padejo pri gledaliških predstavah na videz v omedlevico, le da pridejo takó iz gledišča in da jim ní treba Nerona delj na odru gledati, ne jeze njegóve čutiti (Dio LXIII. 15.). Za nobeno grajo namreč niso cesarji takó občutljivi, kakor za ono, katera zadeva njihóve umišljene umetnosti. Znamljive so v tej zadevi Neronove besede, katere je po Dijonu (LXIII. 29.) izustil, zadavši si smertni udarec: „Kak umetnik poginem!“ Oziraje se na to slabóst, pa tudi popačeno Rimljanstvo cesarske svoje umetnike neizrečeno slavi in njihovo delavnost po javnih odrih z radodarnim ploskanjem priznava. To velja ne samo o prostem ljudstvu, ampak tudi o plemstvu in senatu. Tá n. pr. je uredil na čast Neronu kot igralcu toliko praznikov, da jim je bilo leto prekratko! (Dio LXIII. 18.)

V zvezi s takimi gledališkimi predstavami so navadno gostije in bogato obdarovanje ljudstva, katero ima tedaj dvojen razlog, hvaležnost izkazovati onemu, ki ga razveseljuje in mu potem še dobrote deli. A tudi o drugih priložnostih mečejo cesarji zlato in srebro med ljudstvo, ne toliko iz miloserčnosti, ampak ker jih suvanje in ruvanje za nje celo mika. Za Kaligule se je nekedaj več ljudi pomorilo, ker je med denarjem tudi mnogo ostrega železa namešane (Dio LIX. 25.).

Nero razdeljuje najdražja jedila, dragocenosti, konje, vozove, sužnje, vézena oblačila, zlato in srebro, metaje med ljudstvo znamke v podobi majhenih kroglic, katere imajo vsaka eno iz med teh reči napisano (Dio LXI. 18.).

(Dalje prih.)

S L O V O.

Ljudjé uže vedó,
Da več ne gré takó;
Povsodi govorijo,
Da skoraj konec bó.

Tí nisi več za mé,
Jaz nisem več za té,
Zatorej se ločiva, —
Nikomur ní v gorjé.

Prišel bo dan vesel,
Ko drug te bo objel,
Ko drug bo srečo vžival,
Ki jaz je nisem htel.

In jaz bom šel od tod,
In poiskal drugod
Dekleta in ljubezen ;
Saj to ni bog ve kod.

Prelep je prvi cvet
Veselih, mladih let :
Pa če požge ga slana,
Požene drugi spet.

In nisem bil poslan ;
Da bil bi tebi vdan ;
Za vse življenje svoje
Le ná te prikovan.

Zatorej zdaj rokó
Podajam ti v slovó ;
Vsak svojo pot hodiva,
Takó najbolje bó.

Baptista.

R A S T L I N S K E S V A T B E.

Spisal Fr. Erjavec.

IV. pismo.

Vernimo se zopet k dvodomnim rastlinam. Od naših, semkaj spadajočih rastlin smo že omenili konoplje, potem tuje pistacije, ki nas je tudi izvodila na stransko pot.

Tudi naše verbe so take dvodomne rastline. Na eni verbi so sami prašnični, na drugi, morebiti več ur od prve oddaljeni, pa sami plodnični cveti. Se vé, da morajo tudi tu pri oplodbi posredovati postrežni žužki, ki prenašajo cvetni prah od prašničnega drevesa na plodnično. — Ob gajih, sosebnó ob ribnjakih in potokih, pa tudi na grobih pri nas ljudje radi sadé verbo s tenkimi, visečimi vejami, takó imenovano žalostno verbo. To drevo ní domače, temveč je v Evropo doneseno od vzhoda, iz Levante, zato jo je tudi Linné imenoval babilonsko verbo (*Salix babylonica*), a vse te verbe so plodnične, pri nas ní nobene prašnične. Ta žalostna naša verba cvete redovito vsako pomlad — toda zastonj! Tu ní nikjeri oplodujočega prahu od sorodnega drevesa, kakor tudi ní postrežnih žužkov, da bi ta čudodelni prah donašali iz daljne Mezopotamije sim k nam — in tako ta verba vse svoje žive dni ostane jalova samica.

Ako bi naši pesniki bili bolji botaniki, gotovo bi se kateremu dozdevalo, da ta verba zato tako nujna stoji kraj ribnjaka, ogledujoč si v njem svoje tožno lice, da zato tako nevesela, kakor bolna poveša svoje veje, po katerih visi listje, kakor padajoče solze; vse zato, ker sirota žaluje po mili domačiji, ker se ji toži po srečniši družbi ob babilonskih vodah.

Ali nahajajo se pri nas še drugi, ravno tako nesrečni došleci iz jutrovih dežel, katerim tudi ní usojeno nikakoršno potomstvo.

To so namreč také imenovani laški jagnjedi, ki se kakor pravi postopači dolgočasijo ob cestah. Vsi ti jagnjedi so prašnični, vsi cvetó zgodaj s pomladi, še predno se olistijo; v razsipni obilnosti trosijo ti samci svoj prah — ali zastonj, ker plodničnega drevesa nikjeri blizo ni.

Dostaviti pa moram, da človeku tudi ní stalo do semena teh dveh nesrečnikov, ker jih krajšim potem pomnožava sè sadikami. Veja, odrezana od žalostne verbe ali jagnjeda in zasajena v zemljo, okorenini se in razrase v veliko drevó. Razumeva se pa, da dobimo od verbe zmerom plodnična, od jagnjeda pa vedno prašnična drevesa. Tako so se razmnožile vse naše žalostne verbe in vsi jagnjedi od onega prvega drevesa prinesenega iz vzhoda, katero je pri verbi bilo slučajno plodnično, pri jagnjedu pa prašnično.

Tudi palme so enodomne ali dvodomne rastline. Arabci gojé sosebno eno dvodomno palmo, také imenovano dateljnovó palmo, ki je tudi pri nas znana po svojih sočnih in okusnih plodovih. Arabci dobro vedó, da morajo med plodničnimi palmami zasaditi kako prašnično, ker brez nje plodnične nímajo plodov. Zato Arabci pospešujejo zapraševanje plodnic že od starodavnih časov umetnim potem. Ob času cvetenja namreč porežejo s prašničnih dreves cvetne metlice, ter jih obešajo v verhove cvetočih plodničnih palm, da cvetni prah iz prašnikov neposredno pada na brazde, da je oplodba tem gotovejša in obilnejša. Arabci pravijo: palme so šle v svate, ženijo se.

Ker govorim o palmah, naj še pristavim, da je prof. Gledić v Berlinu oplodil neko cvetočo dvodomno palmo s cvetnim prahom, katerega je bil po prijatelju dobil v pismu iz Karlsruhe od sorodne palme iz ondotnega botaničnega verta. Kaj ne, gospa, to je ženitev iz daljave!

Po stoječih vodah, po mlakah in močvirjih rase po južni Evropi jako zanimljiva dvodomna rastlina. Botaniki jo imenujejo *Vallisneria spiralis*. Plodnično steblo se razlikuje znatno od prašničnega. Plodnice namreč so nasajene na jako dolgih petljah, ki so s početka zvite kakor zmet v urah; prašnični cveti na drugi bilki sedé pa med ozkimi listjem na jako kratkih petljah. Bilka, ena in druga, ostane do cvetenja pod vodo, ali kakor se pripravlja na razevit, začné se one dolge, zavite petlje odmotavati in raztezati také dolgo, da se cvetni popki vzdignejo nad vodo, kjer se tudi razevetó. Ali prašnično stebelce je kratko in se ne more speti nad vodo, a pod vodo bi cvetni prah šel po zlu. Ali narava si zna tudi tu pomagati in doseči svoj namen. Ob istem času, ko se plodnični cvet nad vodo odpre, odterga se, gnan od neznane síle, prašnični sam od svoje petlje, vzplava med plodnične cvete in razsiplje med njimi svoj prah. Ko so zarodki v plodnicah oplojeni, začné se petlje zopet zvijati, cvet se zapre in potopi zopet pod vodo, kjer seme dozoreva. A kaj je z odterganimi prašničnimi cveti? No, ti so storili svojo dolžnost, niso več potrebni, zato zvenejo in poginejo.

In tako vidimo, da je v vsem cvetočem rastlinstvu uveden dualizem razplodnih organov, eden oploduje, drugi rodeva. Vzajemnim sodelovanjem obeh organov se vstvarijo nova bitja — nove rastline. Kjer se ta dva organa ne strinjata, ondi ni roda, ni ploda.

(Dalje prih.)

M I S L I.

Pisma iz Zagreba, piše dr. Fr. Celestin.

1.

Kar se ne rabi, to je težko breme.
Goethe.

Ljubi g. Stritar! Veseli me, da ste me uverstili med sotrudnike „Zvonove.“ Začel bi Vam pisati svoje „Misli“ tako zistematično, kakor bi rad, ko bi predmet ne zahteval prav zbranega duha, ki ga, žalibože, ravno sedaj obetati ne morem.

Iz vsega Vašega očitnega delovanja in iz najinih pogovorov sem se uveril, da se razumeva v vseh najglavnejših vprašanih našega napredka. Tem teže mi je, da me znane Vam okolnosti, ki niso v moji oblasti, ovirajo v porabi pridobljenega in v napredovanju na polji socijalnega znanja, kakor ga razumevam jaz, t. j. v onem širokem pomenu, ki obsega podlogo narodnega življenja. Neznanje té podloge, ali pa preišljeno ravnanje proti njej, izvirajoče iz samopridnosti posameznih razredov narodovih, bilo je vselej in bode vedno oni nev-sahljivi vir socijalnih bolezni, v katerih je do sedaj skoro ves pomen človeške zgodovine.

Zdi se mi, da se tukajšnji svet pogreza v formalizem, ki se preveč za obliko poganja, ter premalo pomišlja, je-li v njej kaj duha in kakov je ta duh? Nemški centralizem ni ostal brezsleden: odgojil je inteligencijo v mnogobrojno uradništvo, o katerem ide — najberž pretirani — glas, da je podedovalo od nenarodnega mnogo slabosti. Ni dosti, da se nemški jezik zameni z narodnim: jezik je posoda, v katero se vlivajo dobre, slabe misli, ali pa ostaje prazna.

Tu nam je pač iskati pajasnila v „velikohervaštvu“, kakoršno se nam javlja sedaj, ko se je bolj ali menj glasno zatajila prejšnja doba razvoja, „jugoslovanstvo“, postavši iz „ilirizma“, tako da mi je té dni izmed veljavnejših nekedo dejal, da je v Hervaški priverženeec jugoslovanstva v prejšnjem pomenu „morda“ edini oče in pospešitelj njegov, Strossmajer.

Postali so sinovi idealistov praktični, kar se rado povdarja. Praktičnost sama na sebi je silno potrebna in se rodi gotovo le iz mnogih, bolj ali menj težkih izkušenj, za katere narodi kakor posamezniki večidel plačujejo drago. A tu je nevarnost, da se narod ali njegova inteligencija ne jame prerano imeti za izkušeno in zrelo, ko še sredi otročjih let tiči. To pa je najteža ověra vsakemu resničnemu napredku. Poluznanje začenja se mogočno širiti, prerašča in duši

kakor plevel še slabi narodni posév. „Fraza“ začinja gospodovati: z njo se dovoljujejo pošteni, pa ne globoko misleči, prebrisancem služi za dosego samopridnih namenov.

Najbolj se je bati té pogubne poveršnosti mladim narodom, katerih omika ni izrasla iz narodnih tal, a razvila se je pod mogočnim uplivom tujstva. Taki se le preradi slepé zunajnostjo mislé, da so oni tako srečni, da morejo brez posebnega truda serkati méd, ki so ga drugi nanесли. Ali otročji želodec mnogokake, odraslim prav redilne hrane prebaviti ne more: „natura saltum non dat.“

Za to nam Slovencem morda ni taka nesreča, da se moramo za vsako pravico težko boriti in da vsled nje naša omika nosi, kakor nam nasprotniki časi očitajo, kmečki pečat. „Zvonove“ besede o značaji našega truda, namenjenega vsemu narodu, a ne „parketu“, naj bi si vsak omikani Slovenec dobro zapazil. Ali ni dosedanji, mnogovečni hod omike narodov v primeri z obilnim trudom tako malo uspešen ravno za to, ker je omika vkljub novejšemu napredku še vedno le malo resnična za vse razrede narodov, ter le prerada z matematično gotovostjo vodi ne k edinosti, nego k nasprotju med prostim narodom in med bogatečimi se na škodo menj praktično razvitih ali celo ne omikanih?

Ni-li premisleka vredna prikazen, da naš kmet ni kaj navdušen za navadno današnje šolstvo? Zakaj ne? Dá-li se to pojasnjevati z navadnim: „kmet je nerazvit, neumen?“ Nikakor ne! Kmet je eminentno praktičnega duha. Ker ne vidi koristi od mnogoletnega obiskovanja šole, žal mu je po pravici za izgubljeni čas, ki bi se bil dal porabiti za prosto kmečko delo. Kjer ima učenjé bolj praktično napravo bodi si v povzdigo kmetijstva, bodi si kakega oberta, tam se ji stariši gotovo ne ustavljajo dolgo. Za to bi jaz menil, da imamo, kolikor je mogoče, skerbeti, da se dosedanje narodne šole nekoliko — se ve da ne veliko — specializirajo, t. j. primerjajo mestnim potrebam, ali pa jih budé.

Onda bi tudi naše pripravnice imele se primérno spremeniti, ter bi bodoči učitelji in učiteljice ne učile se „ex omni aliquid, ex toto nihil,“ kakor je pač neredko dandanes, ko se pri čudni mnogopredmetnosti in predavanji, vseučiliščnemu podobnem, t. j. čisto nepraktičnem, večidel ne more doseči drugo, nego ono visokomérno poluznanje, ki se tako rado oblastno šopiri in obetaje, bog vé kaj, opravlja ubogo malo.

Pri nas narodno šolstvo ni popolnoma v naših rokah. Hervati so srečnejši, in mora se priznati, da tú se precej dela. Vendar bi se gotovo storilo še mnogo več, ko bi vse življenje z ozirom na bodoče politične uspehe ne moralo snovati se nekako na debelo. Velika nesreča bila bi Hervatom, ako bi se té nade ne izpolnile skoraj: Hervaška bi izgubila osnovo svojega bitja. In ker smo mi Slovenci navezani gotovo ravno tako na Hervate, kakor so oni na nas, ali raji še bolj, zato je vse, kar se godí tú, bolj važno za nas, nego se morda pri nas misli.

Vendar iz tega nikakor ne sledi, da bi mi imeli odrekati se od samih sebe, ker tako samopožertvovanje nikakor ni koristno, ne potrebno in se pri narodih ravno tako malo ceni, ko pri poedincih.

Enajsta Vaša „elegija“ ne odkriva vse resnice v razmeri med Hervati in Serbi. Žalibože loči vera prebivalce iste domovine gotovo, ali merodajnije se mi tu zdé čisto materialne zadeve, strah gospodstva. Slovanski katoliki in pravoslavni so si po številu na avstrijskem jugu skoro enaki, od tod izvira strah, da bi se vera ne zlorabila v čisto posvetnih stvaréh.

Resnica je, da se Hervati v veliki iztočni drami deržé zelo „politično“. Da doma političnega separatizma ne terpé, to jim vleva prosta „raison d'être“. Ali še bolj se je tu treba ogibati vsake tesnopersnosti, ali celo brezserčnosti. Ne smelo bi se pozabiti, ne za trenotje, da političen uspeh se najbolje zagotovi, če ga spremlja moralen.

Dovolite, ljubi g. Stritar, da Vam tu prav iz serca čestitam posebno za „Raje“ in za „Dunajske elegije“. V formalno doveršeni obliki, kakoršne v jugoslovanski poeziji ne poznam, nam podajete biser-venec najblaže poezije, podobe take tragične sile, ki mora globoko geniti vsakega, komur se ni še izneverilo človeško čutje. Ravno v navidezni prostoti „Raje“ izraža se visoka umetnost in doveršena poetična resničnost.

Poznate me, da sem tudi jaz postal izbirčen in skop s hvalo, vendar Vam ponavljam svojo hvaležnost: Slovenci nismo skrivali sočutja do nesrečnih svojih bratov, najglobokeje in dostojneje ste ga izrekli Vi.

Mogoče in celo verjetno pa je, da naše občinstvo te krasote ni še ocenilo dovolj. Verjetno se mi zdi za to, ker odkar je z gerško svobodo umolknila tudi živa gerška poezija, je pri Rimljanih in potem v vsem srednjem veku pesništvo, posebno lirično, le redko znalo zadeti pravi glas, naravni glas, poetično ubrane duše — in sicer sim do novejših časov. Komu ni znan velik boj med francozkim lažiklasicizmom in novim napravljjenjem, ki je mesto suhoparnega, umetnega pesnikovanja želelo uvesti v poezijo to, kar ima edino izražati — življenje? Ali kedo bi mogel trditi, da je po premagi francozkega učenja vsa ona velika množica proizvodov, ki hodijo od tu pod imenom poezije in lepoznanstva sploh, res izraz življenja?

(Dalje prih.)

LITERARNI POGOVORI.

J. JURČIČ.

(Dalje.)

Perva pisateljska lastnost Jurčičeva je izvornost, lastnost, ki se prav za prav sama ob sebi umeje pri vsakem pisatelji, kateri hoče biti v resnici vreden tega imena, ki ima pa še posebno važnost in vrednost v tako mladem slovstvu, kakor je naše. Jurčič se je učil,

kakor se je učiti vsakemu poštenemu pisatelju, predno je začel sam obdelovati slovstveno polje: bral je, kar imajo boljših pripovednih pisateljev drugi narodi, bral je zlasti o svojem času z mladostnim navdušenjem in z gorko dovtetnostjo nedosežnega Scott-a in bral ga je s pridom, to kaže vsa njegova pisava. Učil se je po njem, ali posnémal ga ni. Ohranil si je svojo lastno, krepko individualnost. To je pokazal že s tem, da je stopil takoj v svojih povestih in romanih na domača tla. To je drugo, kar mu je po pravici pridobilo tako splošno priznanje. On ni iskal ne vem kóda, po deveti deželi svojih podob, ne po „salonih“, koder jih tako radi iščejo naši mladi pisatelji, po salonih, ki so jim tako tuji, kakor — dežeta dežela!

Okolo očetove hiše, po domačem kraju, po slovenski domovini je zgodaj že z bistrim očesom, zdravim umom in gorkim srcem opazoval življenje, in kar je videl, to nam je pred oči stavil v svojih povestih, v živem dejanji in gibanji; todà ne čisto tako, kakor je posamezne prikazni videlo njegovo oko. Delal je, kakor dela dober slikar, ki ne prepisuje narave: tu vzame bister potok, tam z mahom obrasteno skalo, tam lepo drevo in vse to, kar je videl tù in tam, združi v lepo, harmonično celoto, ter nam tako podá resnično in vendar idealno podobo. Tako nam je Jurčič ustvaril zanimljive slovenske „tipe“. Tako je stopil v življenje tipični kerčmar „Peharček“, „Smrekarjev Anton“, prototip imovitega ponosnega in „Brašnar“, izgled lahkomiselnega, zapravljivega slovenskega kmeta: kedó jih ne pozna, kedó jih ni videl tù in tam? Takó se je rodil „Martinek Spak“, deseti brat in „Kerjavelj“, klasični smolar!

Jurčičeve osebe so vse žive — in to je tretja posebnost njegova — ne kake prazne „abstrakcije“, kakoršne takó pogosto nahajamo pri naših pisateljih; meso imajo, kri in — kosti, terde kosti! Po človeško se gibljejo in védejo, ne kakor kake marionete, in po človeško govoré. Vsaka vé, kaj hoče in vsaka ima svoj posebni, lastni obraz. Jurčič zna karakterizovati, važna in vendar takó redka zmožnost! Nekoliko krepkih potéz — in bralec imá jasno pred očmi obraz, značaj, kraj, situacijo! Kratko, krepko, jedernato, — to je ena izmed karakterističnih posebnosti našega pisatelja: z obširnimi razgovori in razpravami nikedar ne dolgočasi svojega braleca, raji vso stvar preseka mahoma s krepko roko! Jurčič zna o pavem času postaviti konečno piko. Predno se je bralec nagledal ali celo naveličal prizora, spusti pisatelj zagrinjalo, ter mu pokaže novo podobo. To je ekonomija, in to ekonomijo umé Jurčič, kakor malo kedó.

(Konec prih.)

SLOVENSKI GLASNIK.

(Dalje.)

— 6. Göthejevega „Fausta,“ katerega je, kakor je znano, pokojni prof. Mandelc poslovenil, namerava „dramatično društvo“ še to leto na svetlo dati, zatorej je izročilo prevod g. Jos. Cimpermanu, da ga konečno pregleda in, koder bi bilo treba, popravi in doverši.

— 7. „Slovenski učitelj“ izreka v svoji zadnji številki glasno željo, da bi se z „Učiteljskim Tovarišem“ rad zedinil v en list. Enaki glasovi se čujejo tudi iz Gorice, Tersta in Ljubljane. Povsod tožijo, da je veliko premnogo slovenskih listov in da se pisateljske moči preveč cepijo. To je živa resnica! Tako n. pr. nam izhaja 6 političnih listov, dalje 4 kmetijski, 3 leposlovnj, 2 učiteljska, 2 cerkovna! Čemu ta potrata časa, denarja in pisateljskih moči! Vsak rodoljub mora želeti, da bi se število teh različnih listov, ki večkrat drug o drugem živé, kolikor moči zmanjšalo, da bi se vsebina ostalih zboljšala. Tako n. pr. nam je popolnoma nerazumno, kako mogó primorski Slovenci dva politična in dva kmetijska lista vdzerževati, ko bi jim vendar eden večji list, dobro uredovan, popolnoma zadostoval! Tudi v Ljubljani bi se dalo mnogo kaj predrugačiti, ter zboljšati. Videant consules!

— 8. „Slovenske narodne pesmi nabral in za moški zbor upravit Josip Kocijančič. I. zvezek. Lastnina založnikov a. Založil Ignacij Kovačič. Cena 1 gl. Natisnil Em. Starý in dr. v Pragi.“ — Tako je polno ime zadnjič omenjene Kocijančičeve zbirke narodnih ali v narodu udomačenih umetelnih pesmi, katera obsega te le pesmi: 1. Venček na glavi se bliska ti s kitice; 2. Bom šel na planin'ce; 3. Oj stojaj, stojaj Beligrad; 4. Oj kod bova vandrala, vanderček moj; 5. Ljub'ca moja, kaj si st'čila; 6. Kaj boš, kaj boš za manoj hodil; 7. Prišel sem pod okence; 8. S'noči pa je slan'ca pála; 9. Prídi Goren'c; 10. Že noč se mrači, moj'ga pob'ča še ni; 11. Na ganku je stala; 12. Ko brez miru okrog divjam; 13. Al' me boš kaj rada imela; 14. Stoji stoji tam lipica; 15. Kje je oj lansko veselje; 16. Tiči so se ženili; 17. Ko dan se zaznava; 18. V nedeljo jutro vstala bom; 19. Majolka, bod' pozdravljena; 20. Kol'kor kaplice, tol'ko let; 21. Kdor če pa vedet', kaj je ljubezen; 22. Srečno, srečno, ljub'ca moja; 23. Po planin'cah germi in se bliska; 24. Pa sem rajtal študirat; 25. Moja ljub'ca mi je pošto poslala; 26. Venec narodnih pesmi.

(Dalje prih.) L.

Listnica opravištvá. Dobili smo od sl. c. k. dunajske pošte pismo, v katerem nam poroča, da so se nekatere številke „Zvona“, ne vemo kje, zmocile, česar pa ni oprav. „Zv.“ krivo. Ako je tedaj 3. (ali tudi 1. in 2.) list došel komu v slabem stanu, prosimo, naj se nam po najkrajši poti pritoži, prizadejali si bomo ustreči vsaki želji naših naročnikov.

Zvon izhaja 1. in 15. dan meseca; naročnina 4 gl. za vse leto; 2 gld. za pol leta. Napis: Redaction des „Zvon“, Wien, Ottakring, Hauptstrasse 23.

Izdaje in ureduje: Jos. Stritar.

Tiskata: A. Keiss in F. Löb.